

Готовність дорослих до творчої діяльності з дітьми // Сімя як чинник формування особистості дошкільника, учня, студента : матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару, (Умань 21 лютого 2012 р.). – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. – с.9-11.

Готовність дорослих до творчої діяльності з дітьми

Біла І.М.

Дорослі, ті «хто вів дитину за руку в дитячі роки», визначають «що ввійшло до її розуму й серця з навколишнього світу», і «якою людиною стане сьогоднішній малюк» (В. Сухомлинський), його сьогоднішнє «буття визначає свідомість» (К. Маркс), з ким він «поведеться, того й набереться» (приказка). Сам життєвий досвід переконує у значимості зразка для наслідування, творчого наставника, його компетентності у світі творчості. Дорослі, що виховують дітей повинні не тільки володіти знаннями про специфіку дитячої творчості, бути обізнані з різними її видами, знати вікові особливості, умови розвитку, а й вміти діяти творчо, інноваційно на практиці.

Розробляючи концепцію інтелектуального розвитку дитини, Ж. Піаже підкреслював роль наслідування у розвитку інтелектуальних здібностей: репрезентативна здібність визначається похідною від сенсомоторної імітації; наслідування дорослого виступає особливою формою мотивації, що не пов'язана із задоволенням органічних потреб, а є джерелом ініціативи, розвитку не лише інтелекту, а й творчих здібностей. Наявність зразка творчої поведінки значимого дорослого, важливість для дитини прикладів наслідування підкреслював Р. Стернберг, що творчі здібності розвиваються не тоді, коли педагог або батьки говорять дітям про необхідність їх розвитку, а тоді, коли дорослі показують їм, як треба робити.

Творчість навряд чи може існувати без зразків, без наслідування, без орієнтирів, без того, що вже застигло раз і назавжди у певних нормах. Так, еволюція живих організмів в цілому є еволюцією репродукування – перетворення. Онтогенез людини, як і філогенез, незмінно повторює даний шлях розвитку – від наслідування до перетворення, від перетворення

методом спроб та помилок до перетворення методом прогнозу і точного розрахунку; інакше – від репродукції до творчості часткової, від часткової до повної. Тому педагогічний прогноз розвитку пізнавальної діяльності дітей повинен точно розрахувати її перехід від репродуктивного рівня до репродуктивно-творчого, від репродуктивно-творчого до творчого.

Науковці диференціюють різні етапи розвитку творчості дітей, перші з яких тісно пов'язані з творчими потенціями педагогів, дорослих. Так, перша стадія, це стадія, що пов'язана з наслідуванням, копіюванням готового. Потрапляючи у нову ситуацію, дитина репродукує готовий спосіб дії, повторює його за дорослим задля досягнення бажаного результату.

Друга стадія – творче наслідування: внесення елементів новизни, прояв самодіяльності без внесення істотних змін у пропоновані іншими схему дій, зразок, ідею. Це – перша заявка дитини про себе, своє бажання самовияву. Саме на цій стадії вона ознайомлюється з різними варіантами інноваційної діяльності, визначає свої переваги відповідно до власних нахилів та вмій.

Третя стадія – репродуктивна творчість: уміння взяти за основу пропоновану схему (ідею), але істотно переробити її, внести зміни. Тут дитина переробляє інновації на свій кшталт, перевіряє їхню відповідність вимогам ситуації, додає щось нове, своєрідне й оригінальне. І четверта стадія: справжня творчість, створення нового.

Дорослий повинен не тільки створювати необхідні умови для розвитку творчості дитини, а й обов'язково виступати ініціатором, прикладом творчих дій. Від його творчого потенціалу у великій мірі залежить й перспектива розвитку дитячої творчості. Але, нажаль, більшість дорослих, що виховують дітей, ніколи не «ступали» у світ творчості. Відсутність у них досвіду творчих дій, розвинених навичок творчої поведінки пояснюється тим, що майже всі вони виховувались, навчались в умовах тоталітаризму, дискримінації та ігнорування творчих виявів. Саме тому важливим завданням є активізація та стимулювання творчої діяльності дорослих, вихователів та батьків.

Одним із ефективних шляхів розвитку творчості дорослих, їх педагогічної майстерності є апробація програми, наближеної до методики творчого тренінгу ДеТКа, що являє собою адаптовану систему творчого тренінгу КАРУС і має на меті розвиток творчого конструювання, вироблення творчих умінь комбінування, аналогізування, реконструювання, формування їх спрямованості, тобто стимулювання розвитку творчих стратегічних дій мислення.

Тренінг включає теоретико-інформаційний, підготовчо-практичний, творчо-конструкторський етапи, що передбачають: 1) актуалізацію, набуття опорних знань про механізми конструкторських дій, теоретичні відомості про суть та специфіку стратегій у повсякденному житті; 2) створення передумов розвитку мисленневих стратегій, формування сенсорно-перцептивного досвіду; 3) становлення творчих мисленневих дій у ході конструювання, розвиток техніки конструкторських дій; 4) подальшу конкретизацію знань та удосконалення навичок творчої діяльності у ході розв'язання творчих задач, що вимагає самостійного вибору механізмів у різних умовах.

Адаптована тренінгова система ДеТКа в цілому дозволяє впливати на творчу діяльність суб'єкта, активізувати, стимулювати окремі цикли творчого розв'язання задачі, стратегічні мисленневі тенденції, творчі конструкторські дії. Фактично йдеться про виявлення реальних суб'єктивних нахилів, переважаючих тенденцій використання тієї чи іншої стратегії, про закріплення цієї тенденції в діяльності конкретного учасника, а також про пошуки можливостей розширення його пошукового творчого діапазону, що передбачає використання інших мисленневих дій, вміння переходити від однієї дії до іншої, від одного етапу до іншого і т.д.

Ми прогнозуємо, що використання тренінгу, систематичне вправління педагогів та батьків у творчих вміннях призведуть до їх автоматизації, що проявиться згодом у їхніх майбутніх творчих пошуках, творчих зразках і дасть можливість дорослим підготуватися до творчої діяльності з дітьми.